

PRESA CANARIO Tarihi –Manuel Curtó Gracia

Çeviren: İlker Ünlü

Resimler bazı ispanyol ırklarını daha kolay tanınması için çevirmence eklenmiştir .

KANARYA ADALARINDAKİ İLK KÖPEK VARLIĞI

İki tanesi Moritanya Krallığına olan ünlü Jüba seferleri sırasında orada bulunan büyük köpeklerden esinlenerek Plinio ve Estacio Seboso, adalara Kanarya (Canaria) ismini vermişlerdir". Bu ünlü seferler üzerine yorum yapan daha sonraki yazarlar tarafından ilk başlarda kabul edilmiş olan bu bilginin doğru olmadığı ortaya çıkmıştır.

Şüphesiz, o dönemde Kanarya Adalarında bahsi geçen irilikte köpek varlığından bahsedilemez. Adayı tanımlarken, Bethencourt'un papazları ve tarihçiler net bir şekilde domuz, keçi, köyün ve kurda benzeyen ancak daha küçük vahşi köpeklerden bahsetmektedirler. (Historia General de las Islas Canarias, de Agustín Millares Torres, t. I, libro IV, I.^a edicion, 1975, sayfa. 176) Aynı yapıtın ikinci kitabı, sayfa 134'de "Jüba'nın adamlarının adalara verdiği isimle bugün bizim bildiğimiz ismin benzer oldukları büyük ölçüde tartışma konusu olduğunu okuyoruz.

Bazı yazarlarımızın konuya atfetmek istedikleri tarihi önem, bu tezle pek mümkün olmuyor görünmektedir. Elbetteki iki temel ada, Plinio'nun kusursuz tanımından anlaşılacağı üzere Canaria ve Nivaria olarak adlandırılmıştır. Yine de Jüba tarafından toplanan ve Estacio Seboso ve Plinio tarafından bizlere ulaştırılan bilgi, ya yanlış aktarıldığı ya da yorumlayanların cehaletinden dolayı, yanlış şekilde bir araya getirilmiştir. Yazarın eski tarihçiler ve coğrafyacılardan bahsettiği sayfa 135'te, dönemin evrensel alanda filozof ve doğa bilimci Jüba'nın takım ada hakkındaki en doğru bilgiyi toplayan kişi olduğunu okuyoruz. Onun bu ünlü seferinden beri adalar ister köpekler isterse de belirttiğimiz diğer nedenlerden dolayı ölsün Canarias ismini almıştır.

İkinci neden pek çok araştırmacı tarafından daha sağlam bir hipotez olarak kabul edilmektedir. İsmi kökeni hakkında yeni bazı teoriler de ortaya atılmıştır ki

burada kısaca bundan bahsedeceğiz. Plinio, Atlas Dağlarının (Kuzey Afrika) batı yamaçlarında Canaries olarak bilinen köyler olduğunu ve belki de bu nedenle Ptolemy'nin Bojador Burnuna (Fas) "Caunaria Extrema" ismini verdiğini söylemetedir. Peki bu isimler Kanarya adasından mı yoksa bahsedildiği gibi Kuzey Afrika'dan mı kaynaklanmaktadır? Doğru cevap hangisi olursa olsun iki isim arasındaki ilginç benzerlik akılda turulmalıdır.

Diğer araştırmacılar ise Jüba'nın da yazılarında bahsettiği ve doktoru Eufrobio'nun ismini verdiğini Euphorbia Canariense (Kanarya Adası'nın sembolü kabul edilen bir çeşit kaktüs) , Gran Canaria adalarına ismini veren şeydir ve Latince 'canna' kelimesinden türemiştir. Thomas Nichols, 1525'de bu hipotezle aynı fikirde olduğunu belirtmiş ve şunları eklemiştir : " Tehlikeli, zehirli ve sütümsü bir madde çıkardıkları ve adada bolca yetişen bu bitki çeşidi nedeniyle yerli halkın kullandığı 'Canaria' ismine istinaden adaya bu isminin verildiğini duydum." (Aynı yazarın İV nolu kitabı, t. İ., Sayfa 176,). Ve sayfa 177'de şu bilgiyi ekler: "Yerli halkı Kanarya Adasına "Tamarán" ya da "Tamerán" ismini vermiştir ki kendi dillerinde 'Cesurlar Ülkesi' anlamına gelmektedir.

KANARYA ADALARINDAKİ YERLİ KOPEK VARLIĞI

Jüba II MO 1 ile MS 23-24 arasında yaşadı. Lanzarote'ye ilk kaşifler 1402 Temmuz ayında ulaştı. Bu, Jüba'nın ölümü ile Kanarya Adaları kıyılarına askerleriyle beraber Juan de Bethencourt ve Gadifer de La Salle'nin gelişi arasında 1379 yıl var anlamına gelmektedir. Tüm bu süre zarfında, Kanarya takım adalarında neler olmuştur? Faunasi değişmiş midir? Mayorka, Cenova ve Vikingli istilacıların etkisinde kalmış mıdır? Juan de Bethencourt'in papazları adada kürttan küçük ama kurda benzer vahşi köpeklerin varlığından bahsetmişlerdir. Kitabı Historia de Nuestra Señora de Candelaria'nın 114'üncü sayfasında Rahip Alonso de Espinosa, Tenerife'nin kuzeyinde İspanyol kıyımının ardından, yerli Guanchelerin ölü bedenlerini köpeklerin yediğini kaydetmiştir. Notlarında Guanchelerin ürettiği küçük çok havlayan ve canchaş denen köpekleri yazar. Bu köpekler iki adada da aynı ırka mı mensuptular? Aynı kökeni mi paylaşıyorlardı? İlk olarak hangi adaya ve ne zaman ulaştılar? Jüba II'nin zamanlarından bu zamana köpeklerin adada varlıklarını sorgusuz sualsiz kabul etmek biraz riskli olabilir. Ancak tartışmasız olan gerçek boyutlarının küçük olmasıdır.

Kanarya ve La Palma sakinlerine göre şeytan "Tibisenas" ve "İrnene" adıyla gece ya da gündüz büyük tüylü köpekler ya da başka formlarda ortaya çıkardı (Fray Juan de Abreu Galindo). Bu durumda La Palma'da hayali şeytani bir tanrıdan bahsedilmektedir ki İspanyol fethinden önce adada gerçek köpeklerin olmadığı sonuca varmamıza neden olabilir. Lanzarote, Fuerteventura, La Gömera ya da El Hierro' da da yoktu. Luis Diego Cuscoy kitabı Los Guanches'in 108. sayfasında " Tenerife'de bu mitle alakalı köpeğin varlığına dair bir kanıtı sahip olmasak da, ölümlere tapınmada kullanılan bir hayvandı. Hiç bir tarihçi Guanche cenaze törenlerinde köpeklerin oynadığı rolü tanımlayan her hangi bir tarihi referansa gönderme yapmamaktadır. Arkeolojik kazılar muhtemelen de sahipleri olmak üzere ölümler ile birlikte gömülmüş köpeklerin varlığını ortaya çıkarmıştır. Bu durum köpeklerin ölümler ruhunu ölümler diyarına yolculuklarında rehberlik ettiği inancını desteklemektedir. Büyük bir ihtimalle köpek sahibinin ölümüyle beraber kurban edilerek yanına gömülmektedir. Tenerife'deki çeşitli mağara mezarlarda sahibinin yanında yatan köpeklerin varlığını tespit etmiş bulunuyoruz. Ancak bu, Llano de Maja mezarlığında çobanın bedeninin yanında (boncuklu kolye, seramik kaplar, obsidyen örnekleri vs gibi cenaze ritüelinde kullanılan diğer objelerin yanı sıra) kısa kahverengi tüylü küçük bir köpeğe ait bir kafatası bulunmuştur. Bu ayrıca çok küçük ölçüde de olsa adalı halkın beslenmesinin de bir parçasıydı. İspanyol fethinden önce Kanarya Adaları'ndaki köpeklerin varlığı hakkında bilgimiz bu kadar. Bundan dolayı, yeni arkeolojik bulgularla desteklenmeyen herşey anlamsız ve uydurma kabul edilmelidir.

TARİH ÖNCESİ ZAMANLARIN PRESİ KÖPEKLERİ

Bu makalenin konusu Presa Canario Köpeği olduğu için bu konuda yoğunlaşım Betancuria (Fuerteventura) ve Tenerife yönetimlerinin resmi kayıtlarında defalarca kere bahsedilen diğer ırklarını görmezden geleceğiz. Fuerteventura'nın "Perro de Ganado" (sığır gudu köpeği) ve Kanarya Adası Tazısı (Podenco Canario) bu dergide yayınlanan makalelerde derinlemesine irdelenmiştir.

3 Eylül 1515'de köpeklere dair hükümler oldukça sert olduğundan fetih sonrasında tüm köpeklerin ya ev içinde ya sahibinin arazisinde ve tüm gün bağlı tutulması zorunluluğu getiriyordu. Presa Köpeği olmadıkları sürece her domuz çobanının kulübesinde tek bir köpek bağlama hakkı vardı (San Cristobal de La Laguna, Tenerife). 1516 tarihli başka bir kararda sadece iki köpeğe sahip olabiliirdi. Bu köpekler gece

gündüz bağlı tutulmak zorundaydılar ve sadece kesilecek sığırları yakalayıp zapt etmek amacıyla salınabiliyorlardı.” Bu iki köpeğin, bu amaçla başka tıp köpek kullanılmadığı için Presa Köpekleri öldüğü sonucu çıkarılabilir. Kanunlar şöyle devam etmektedir: “ vahşi köpekleri öldürmek amacıyla iki köpek tutmaya da izin vardı. Örneğin, Adexe ve Abona’da (adanın güneyinde) Pedro de Lügo’nun belediye meclisi üyesi olduğu yerde, köpekler köylere indirilmedikleri sürece bu amaçla eğitiliyorlardı. Bahsi geçen bu iki köpek muhtemelen uzun bacakları ile vahşi köpekleri yakalayıp öldürabilen Presa Köpekleriydi. 5 Ocak 1526’de Santa Cruz ve Tenerife bölgesinde şu karar alınmıştı: “ Presa Köpeklerinin büyük ve kuck sığırlara verdikleri zararı karşılamak için ki o dönemde bu konuda çok sık şikayetler geliyordu; ancak hepsinin öldürülmesi imkansızdı çünkü bu köpekler olmadan sığırtmaçlar işlerini yapamıyorlardı, diğer zamanlarda evlerinde bağlı tutuldukları ve kimseye zarar vermedikleri sürece sığır işinde olan beyefendilerin beslemesine izin verilmişti. Ayrıca, Gañanías lı bazı beyefendiler yönetimden izin aldıkları ve köpeklerini evlerinde bağlı tutup eğer bir zarara neden olurlarsa bedelini karşıladıkları sürece köpek sahibi olma izinleri vardı. Bu köpekler eğer bir karısı geçerlerse öldürüleceklerdi. 10 Aralık 1526’de ada ileri gelenlerinin aldığı karara göre sığır köpeklerinin verdiği zarara karşılık sığırların kontrolü ve zapt edilmesi amacı dışında hiç bir şekilde Presa Köpeklerinin beslenmesi yasaklanıyordu. Sadece 4 Presa Köpeği bağlı ve kontrol altında olmak şartıyla bakılmasına izin verilmişti. Aynı şekilde, Abona’da Pedro de Lügo kanununa göre eğer vahşi köpeklerin öldürülmesi dışında kullanılırlar ve kontrol altında tutulmazlarsa öldürüleceklerdi. Juan Alonso ve Francisco de Berlanga köpeklerine bu amaçla izin verilmişti. 10 gün içinde büyük küçük tüm köpekler kayıt altına alınacaktı. 25 Ağustos 1617 tarihli kararda (Villa de Betancuria – Fuerteventura) Presa Köpeğini zincirsiz ve serbest dolaşmasına izin veren herkesin komşularınca cezaya çarptırılmadan öldürülmesine izin çıkmıyordu. 19 Şubat 1618 tarihli bir başka karara göre (Villa de Betancuria – Fuerteventura), Presa Köpeği olanlar köpeklerini sığırlara zarar vermeyecek şekilde her zaman kontrol altında tutacaklar ve asla kölelerine, genç askerler ya da erkek çocuklarına kaçan sığırları yakalatmak için emanet etmeyeceklerdi. 21 Ekim 1624 tarihli Betancuria (Fuerteventura) kararına göre koyun ve keçilere verdikleri zarardan dolayı 8 gün içinde evi korumak için bırakılacak tek bir köpek dışında tüm köpekler öldürülecekti. Bu da av ve Presa Köpekleri anlamına geliyordu. 16 Ağustos 1630’da Betancuria’da alınan karara göre Presa Köpeğine sahip olmak için yerel otoritelerden izin alınması gerekmekteydi. Ocak 1645’de Genel

Temsilci Sebastian de Betancor (Betancuria) tarafından yazılan bir dokümanla verdikleri zararlardan dolayı adadaki tüm köpeklerin öldürülmesi istenmekteydi. 22 Ocak Pazar günü halka yapılan bir duyuruya göre herkes evlerini koruyacak ve bağlı tutulacak tek bir köpek dışında tüm köpeklerini öldürecekti. Eğer bahsi geçen köpek Presa ya da Sığır Köpeği ise her daim bağlı tutulması gerekiyordu.

Fuerteventura doğumlu Kanarya Adalı güreşçi Adrian El Luchador, yerel Perro de Ganado 'yu (İspanyol Kraliyet Merkezi Köpek Derneği tarafından 1996'da Perro Majorero adıyla tanınmıştır) incelemek için adaya gittiğimde birkaç arkadaşının da yardımıyla güçlü Perro de Ganado Majorerları Pozo Negro bölgesinde koyun ve keçi sürülerine zarar veren başıboş köpekleri avlamada kullandıklarını anlatmıştı. Adrian'a göre bu köpek safkan bir ırktı ve atalarının geçmişte davrandığı gibi davranıyordu. Ancak bu köpeklerden artık bulunmuyor.

Perro de Ganado Majorero

Yıllarca yürüttüğüm araştırma ve konunun üzerinde tekrar tekrar düşünmemin sonucunda şu sonuca ulaştım: Bu adadaki Presa Köpekleri ve Perros Majoreros yüzyıllar boyunca birlikte var olup aralarında çiftleştirilmişlerdir. 15. yüzyılın başlarından 19. yüzyılın sonlarına kadar. Ardından tam tarihi bilmesek de ben kişisel olarak geçen yüzyılın sonu bu yüzyılın başları olduğuna inanıyorum, Presa sığır yetiştiriciliğinin gerilemesi nedeniyle yok olmaya ve geriye sadece izlerini bırakmaya

başlamıştır. Geri kalanını sonunu da melezlemeler getirmiştir. Fuerteventura 'daki Perro de Ganado Majorero, tıpkı Presa gibi diğer adalardan da yok olup gitmiştir. Eğer İberian Presa Canario'su ırk olarak kaybolduysa Perro de Ganado Majoreros olarak varlığına devam ettiğine inanıyorum. Ki bu köpekler hala daha mevcutlar. Irkın varlığını bu genetik materyalin bir parçasıya canlandırmaya çalışmaya hala daha devam etmekteyiz.

ORIJIN

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Presa Köpeklerinin kökeni konusunda resmi belgelerde bolca spekülasyon mevcut. Bazıları adayı işgal eden İspanyolların adada bulunduğu yerel köpeklerin soyundan geldiğini yazdı. Kimse Kanarya Adası Köpekleri (Presalar, tazılar, sığır köpekleri vs) ile işgalin ilk günlerinden itibaren adaya getirilen İspanyol Köpekleri arasında bir bağlantı kurmayı düşünmedi. 1970'lerde zamanın milliyetçilerinin İspanyol kolonicilerinin varlığını görmezden gelen düşmanlıkları bu olasılığın bahsini bile imkansız kılmaktaydı. Kesin olan şu ki Kastilya Tahtının ele geçirilmesinin hemen ardından büyük miktarda fauna Kanarya Adalarına taşınmıştır. İspanyol köpekleri, tüm çeşitlilikleriyle beraber, bu faunanın büyük bir parçasıydılar. Bu köpekler adayı işgal eden sahiplerinin yanında adaya günden güne yerleşmişler ve anakarada yaptıkları görevlere burada da devam etmişlerdir. Gördüğümüz gibi Presa Köpekleri kesim sırasına sığırların zaptedilmesinde ve mülklerin korunmasında kullanılmışlardır. Kimse adanın vahşi hayvanlarının (vahşi keçiler, köyunlar ve domuzların çoktan nesli tükenmişti) avlanmasında kullanılıp kullanılmadığını bilmemektedir. Bu köpeklerin fenotipi ya da melezlemeler sırasında nasıl değişim gösterdiklerine, adaya nasıl adapte olduklarına dair bilgi yoktur. Boyutları ya da renkleri hakkında da bilgi sahibi değiliz. Bu işin gerçeğidir.

Son 20 yılda, Presa Canario'ların üzerindeki İngiliz Köpeklerinin etkisi üzerine çok şey söylendi ve yazıldı. Bunu 1982'de ilk bahseden kişiyim. Daha sonra, Kanarya Adalarının geçmişi hakkında daha fazla bilgi edindikçe, en başlardan kolonizasyona kadar olan dönemlerde İspanya kökenli çeşitli ırkların adaya getirilmesi ve bıraktıkları etkileri savunmaya başladım. 19. yüzyılın sonlarında kadar köpek, İspanyol Yarımadasından periyodik ithaller dışında hiçbir genetik katkı almaksızın bu şekilde devam etti. José de Viera y Clavijo (1731-1813) Historia Natural de las Islas Canarias kitabının 348. sayfasında şöyle yazmıştır: " 1764'de İspanya'dan getirilen köpekler

nedeniyle adada kuduz salgını baş gösterdi. Tenerife'deki bazı köpekleri etkilese de o zamandan beri başka bir vakaya rastlanmadı” Başka bir paragrafta “Kanarya Adalarındaki en yaygın köpekler mastiff, köyün köpekleri, tazılar, kuş köpekleri, dogolar, şu köpekleri, bloodhounds vs'dir.” Diğer bir deyişle, bu dergide Perro de Ganado Majorero üzerine yayınladığım diğer bir makalede de söylediğim gibi bu köpekler tipik İspanyol köpekleridir.

Kanarya Adası Tazisi

1400 ve 1800ler arasında İngiltere ve İspanya arasındaki ilişkiler din ve yayılcı politikalar nedeniyle düşmüştür. Bu nedendir ki Kanarya Adaları sıklıkla İngiliz korsanlarının hedefi olmuştur. 1700lerden itibaren ticari ilişkiler çok önemliyse de adadaki İngiliz varlığı önemsiz derecededir. 15. yüzyılda Kanarya halkı İberyalı ve İspanyolca konuşmaktadır. Dönemin köpekleri, sığırları, domuzları, köyün köpekleri ve keçileri o dönemin İspanyol kökenlidir.

1982'de İngiliz köpeklerine gönderme yaptığımda belirli bir şeye işaret etmemiştim. Daha önce de bahsettiğim gibi, Kanarya Adalarının tarihi konusunda büyük ölçüde bilgi sahibi olmadığım gibi Tenerife ve Fuerteventura'nın resmi kayıtlarındaki belgelerden habersizdim. Daha sonra benim çok daha iyi dökümente etmiş olarak yayınladığım çalışmalarımı görmezden gelip bu ilk yazımı referans kabul eden pek çok yazı yazılmıştır. Yukarıda bahsi geçenlere ek olarak İngiliz Bulldog, Bullmastiff, Bull

terrier gibi ırkların varlığı geçen yüzyılın sonlarından geri gitmemektedir. Bu, İspanya'dan getirilen köpeklerle melezlenerek üretildikleri anlamına geliyor. Setterler, cockerlar, pointerlar vs. da benzer köken tarihine sahiptirler. Açıkçası, herkes Sezar zamanında Roma'dan İngiltere'ye götürülen ve Epiro'nun Moloşuşları ile dövüştürülen ünlü Pugnaces Britanni gerçeğine aşinadır. Doğru. Peki 2000 yıl önce üretilmiş bu köpekler bugünün İngiliz Mastifi, Bullmastif, Bull Terrier ve Bulldog'lar ile aynı köpekler midir? Cevaplanması gereken soru budur. Bu köpek ırklarının kökenleri hakkında bize verilen bilgilere bakıldığında bugünün köpekleri ile 2000 yıl öncesinin köpekleri arasında bir benzerlik yoktur. İngilize köpeklerinin Presa Canario üzerindeki etkisi bu nedenle geçerliliğini yitirmektedir. Olasılık tabii ki mevcuttur. Bunu destekleyecek her hangi bir detaylı bilgi ya da tarihi referans olmasa da bazı Britanya Köpekleri (İngiliz değil) Kanarya Adalarında yaşamak üzere sahipleri ile birlikte adaya getirilmiş olabilir. Dahası, Stafford tipinde köpeklerin getirilmiş olma ihtimali yüksektir. Bu köpekler en eski İngiliz Presa tipine yakın köpeklerdir ki kökenleri hakkında kesin bilgiye bugün aslında sahip değiliz. Eğer öyle ise, Kanarya presalarını, şu köpeklerini, sığır gütmeye köpeklerini, tazıları nasıl etkilemişlerdir? Aslında aklıma daha önce sorulmamış bir soru geliyor. İngilizler Kanarya Adalarından Presayı İngiltere'ye götürmüş olabilirler. Tıpkı İspanyol Yarımadasından diğer ırklara yaptıkları gibi ki bu ırklardan makalemizin konusuna dahil olmadığından burada bahsetmeyeceğim. Kaç kere bu presaların kendi var olan köpek popülasyonlarını arttırmak için İngiltere'ye götürüldüğünü ve kendi presa tipi köpeklerini etkilemek üzere kullandıklarını kimse bilmemektedir.

20. YÜZYILIN PRESA CANARIO SU

Viera y Clavijo, "adalarımızdaki en yaygın ırklar mastifler, çoban köpekleri, tazılar, şu köpekleri ve av köpekleridir" yazmıştır. 20. yüzyılın başlarında Kanarya Adalarında bu köpek ırklarının kaçı hala mevcuttu. Bugün, yüzyılın sonunda, bu konuda hiç bir bilgimiz yok. Mastiflerin, beagleların, şu köpeklerinin ne zaman yok olduğunu bilmiyoruz. Öte yandan, adada tazılar hala yaygın olarak bulunmakta. Bu kısmen 18. yüzyılın tazılarından türemiş yerli tazıların kanlarının yenilenmesi için İbiza Tazılarının düzenli adaya getirilmesinden kaynaklanmaktadır. Çoban köpeklerine baktığımızda, onlardan günümüzün Perro de Ganado Majorero (Fuerteventura Adasında), Perro de Ganado (sığır köpeği) doğmuştur. Zaten bunu Tenerife ve Fuerteventura resmi kayıtlarından da biliyoruz. Adaların diğer kısımlarında Perro de Ganado da yok

olmuştur. Viera'nın bahsettiği köpeklere saygıdan ötürü bu, aynı dokümanlarda tekrar tekrar ismi geçen Presalara bir referans olarak kabul edilebilir.

Bu yüzyılın ilk 30 yılında bu ırktan geri kalan birkaç örnek de yok olup gitmiştir. Kanarya Adalarının yerel faunasını korumaya hevesli meraklıların gözlerinin önünde olmakta olan bu durum kimse bir şey yapmadığı için pek çoğunu ciddi şekilde üzmüş olmalı. Bu doğru. Birazdan göreceğimiz gibi, durum tam da bu olmuştur. 1970lerin başlarında modern ırk kavramı konusunda tamamen bir cehalet söz konusuydu. Ama genellikle insanlar Kanarya Adalarındaki Presa Köpeklerinden, Gran Kanarya'daki Perros de la Tierra'dan, Fuerteventura 'daki Perros de Ganado'dan, Kuzey Tenerife'deki Perros Bastos'dan, bulldog'un bir türeviden olan Bordones'den, yine Kuzey Tenerife'deki Bardinos'dan, Fuerteventura'daki Verdugos'dan bahsediyorlardı ve "Lagartead" kelimesi bardino (brindle - çizgili) kürke sahip her köpek için kullanılıyordu. Arasında 1980ler ve 1990larda Kuzey Tenerife'deki bazıları Presa Köpekleri ile ilişkilendirdiğinden "Mastiff" lafı da geçiyordu. Gerçek şu ki biri bu köpekler hakkında daha detaylı bilgi öğrenmek istese ve ırk farkları konusunda sorular sorsa bu köpeklerin meraklıların cevapları kimseyi tatmin edecek durumda değildi.

Presa Canario

Presas köpeklerinin ilk günlerde dövüşler (pechadas) için kullanılan köpeklerdi. Perro de la Tierra, Perro de Ganado Majorero 'ya benziyordu ve Gran Kanarya'da sığırların kontrol altına alınması ve korunması için kullanılıyorlardı. Kuzey Tenerife'deki Perro

basto (iri köpek), tazılar gibi daha küçük av köpekleriyle karşılaştırıldığında bekçilik yapan belirli büyüklükteki köpekler için kullanılan bir terimdi. Bordón, bulldog kanının domine ettiği tüm presa melezleri için kullanılıyordu. Adasına ve konuşan kişinin köpek bilgisine bağlı olarak Bardino, Fuerteventura'daki bardino (brindle-çizgili) kürkteki her köpek ya da kökenleri ne olursa olsun tüm presalar için kullanılıyordu. Bu kelime Tenerife'de Berdino olarak yazılmaktaydı. Fuerteventura'da Verduogo, bardino ya da benzer renkteki köpeklere verilen isimdi. Extremadura'da ve bazı Hispano-Amerikan ülkelerinde sığırtmaçlar arasında bu kelime hala kullanılmaktadır.

1980'lerin sonlarında, Kanarya Presası ya da sığır köpekleri hakkında bulabildiğim zayıf bilgilerin sonucunda, Gran Kanarya'daki en eski 3 köpek dövüşçüsüne sormak üzere 16 soru hazırladım. Bu kişiler Francisco Saavedra Bolaños, Salvador Hernández Rodríguez ve Demetrio Trujillo Rodríguez'di.

İlk soru: Seyrettiğin ilk dövüşü hatırlıyor musun?

Francisco Saavedra Bolaños cevapladı:

"Evet, hatırlıyorum. Bardino renkli bir köpek olan "El Múchacho," ile "Negro" isimli siyah bir köpek arasındaydı. 14 yaşındaydım. Siyah köpek gerçek bir köpekti"

İkinci soru: Bu hangi yıldır?

"1928."

Üçüncü soru: O köpekler nasıldı?

"Eski Presa Canario köpekleri değillerdi."

Onuncu soru: Son tipik Presa Canario Köpeğini hatırlıyor musun? Bana tarif edebilir misin.

" Presa büyük, sarkık dudaklı, iri kafa ve göğüslü bir köpekti. Dudakları o kadar büyüktü ki dövüşebilsin diye kesilmesi gerektiği söylenirdi. 4 ya da 5 yaşındayken 2 tane görmüştüm.Gerçek Presaş oldukları söyleniyordu. Biri dışı biri erkekti. Kardeştiler. Sahipleri Marcos Mendoza ve Antonio Enríquez'di."

Salvador Hernández Rodríguez 'in ilk soruya cevabı;

“Evet, Casino de Armaş’da. İki İngiliz Bulldog melezi olan “El Asesino” ve “El Tiğre” arasındaydı. Sahipleri Ramón el de Bañaderos ve Juan Barriguilla’dı. Hakem Juan Martín’di.”

İkinci soruya cevabı:

“ 26 yasındaydım sanırım. Şimdi 67 yasındayım. 1949’daydı.”

Üçüncü soruya cevabı: “El Tiğre” geniş bir köpekti ve kocaman bir kafası vardı.. “El Asesino’ 45 kilo geliyordu ve hayatımda gördüğüm en güzel köpekti.”

Onuncu soruya cevabı:

“Evet. Count of Vega Grande ‘nin sahip olduğu bir dişinin oğlu “El Molone’deydi. Koyu çizgili bir kürkü vardı. 45 kilo kadar geliyordu sanırım. O köpekle Ada Belediyesinin (Cabildo) düzenlediği yarışmada üç kupa kazandım. Keçi, at ve inek yarışmaları da vardı. O köpeğin kocaman bir kafası ve geniş bir göğsü vardı.”

Demetrio Trujillo Rodriguez’in ilk soruya cevabı:

“8 yasındaydım.”

İkincisine: ” 1936’da.”

Üçüncüsüne: “Kısa, geniş ve büyük kafalıydılar.”

Onuncusuna: “ Presa Canario köpeğini hatırlamıyorum. O dönemlerde bütün köpekler melezdiler.”

Sözlü gelenekten öğrendiğimize göre Presa Canarioların kısa, geniş yapılı ve koca kafalı köpekler olduğunu öğreniyoruz. Francisco Saavedra büyük dudaklı olduklarını söylüyor. Önemli bir bilgi ise 45 kilo olmaları. Bu aşırıya kaçmadan büyük köpekler olduğu anlamına geliyor. Muhtemelen o dönemler için büyüktüler. Bu köpeklerin yüzyıllar öncesinin preslarından türediğini söyleyebilir miyiz? Bu soruyu cevaplayamadığımız için onu burada bırakmak zorundayız. Belki de asla cevaplanamayacak.

“O yıllarda hangi ırklarla melezleme yapıldı?” sorusuna üçü birden “Bulldoglar, Bullterrierler ve Danualar” yanıtını verdiler.

Şimdi, bu üç ırk (ikisi İngiliz biri Alman) dövüşlerde kullanılacak Presa Köpekleri elde etmek üzere ne zamandır kullanılıyorlardı? Diğer bir önemli soru ise köpek dövüşlerinin Kanarya Adalarında ne zaman başladığıdır.

Muhtemelen Danular Kanarya Adalarına İkinci Dünya Savaşının sona ermesinin hemen sonrasında kaçan Nazi’ler tarafından getirilmiştir. Ne tarihi ne de sözlü gelenekte hiç bir bilgi bize geçmiş yüzyıllarda Kanarya Adaları’nda köpek dövüşlerinin yapıldığına dair bir bilgi vermemektedir. 1920’lerde alt tabakanın bir kısmının eğlencesi haline dönüşüp 1940’larda Gran Kanarya ve Tenerife’te yasaklanana kadar devam eden bu kanlı sporun İngiltere’den ithal edilgi söylemek germümkün olabilir mi?

Elbetteki bu konuda kesin bilgi olmadığı için tam anlamıyla bilmemize imkan yoktur. Ancak, Kanarya Adaları’nda asla organize dövüşler yapılmadığı gibi köpek dövüşleri görüldüğünden daha az sıklıkta gerçekleşmiştir. “O yıllarda köpek dövüşçüleri yoktu,” demişti Francisco Saavedra röportajımızda. “Köpeği olan insanlar vardı. Başka birinin köpeğiyle dövüştürmeye giderlerdi. Para kazanmak amaç değildi. Sadece kimin daha güçlü olduğunu görmek istiyorduk. Hepsi bu.” “Peki köpek dövüşçüleri ne ile geçiyorlardı?” sorusuna Salvador Hernández, “tarlalarda çalışıyorlardı,” diye cevap vermişti. „Bizler parası olmayan fakir insanlardık. Önemli insanlar bu tür aktivitelerle uygrasmazdı. Onların kendi hoş zaman geçirecek aktiviteleri vardı.” Demetrio Trujillo da “tarlalarda çalışıyorduk,” demişti. O yıllarda koç dövüşleri de düzenleniyordu. Bunun gibi, köpek dövüşleri de yerli kırsal nüfus arasında doğal olarak yayılım

gösterdi. Bu aktivitelerin başka bir yerden ithal edilmesi bu anlamda gerekmiyordu. Kanarya Köpek Dövüşleri İngiliz köpek dövüşleriyle ilgisi yoktu.

MELEZLEMELER

İspanyol kökenli yerel Presa Canario nüfusu ortadan kaybolunca, köpek dövüşlerinin popülaritesinin artmasıyla beraber (Kanarya Adalarındaki ismiyle pechadaş), köpek dövüşçüleri İngiliz Bulldog, Bullterrier ve Danua, Perro de Ganado Majorero, İspanyol Mastifine yöneldiler.

Uygun dövüş köpeklerini üretmek için bu köpekleri melezlemeye başladılar. Gerçekte, zamanın Perro de Ganado Majorero cesareti, çevikliği ve kırsal yapısı ile bu melezlemelerin temelini oluşturuyordu. Bu nedenle pek çok örnek hala köyü çizgili (brindle) renge sahiptir. O dönemlerde bütün Perros Majoreros'lar köyü çizgili (brindle) rente olmadıkları açıktır. Siyah, sarı ve beyaz lekeli olanları da vardı. Bu köpekler aynı zamanda Perro de Ganado Majorero 'a benzeyen ancak muhtemelen biraz daha büyük Perros de la tierra (Gran Canaria topraklarının köpeği) ile melezlenmekteydi," demişti Salvador Saavedra Bolaños.

Eski Presa Canarioların ne tip kürkle sahip olduğunu bilmiyoruz. Koyu çizgili rengin en yaygın olan olduğu anlaşılıyor. 1920lerde melezlenen Presaların ve daha sonra 1930 ve sonrasında melezlenenlerin kürk yapısı hakkında bilgimiz var. Perros Majoreros ve Perros de la tierra'nın büyük ölçüde koyu çizgili ve sarı kürkü ile göğüste beyaz lekeyi sonraki nesillere taşıdığı açıktır. Beyaz kürk İngiliz Bulldog ve Bullterrier, siyah renk Danua kökenli olmalıdır. 1960lara kadar köyü çizgili, siyah ve sarımsı köpeklerin çoğu açollarados (boyunlarında beyaz lekeler olan), çalzados (ayaklarında beyaz leke olan), çorbatos (göğsünde beyaz leke olan) ve berrendos (karınlarında beyaz leke olan) olarak adlandırılıyordu. Lekeli beyaz köpekler de yaygındı. 1970'lerin başlarında Tenerife ve Gran Canaria'da melezlenerek üretilen Presalardan nerdeyse hiç köpek kalmamıştı. Diğer adalarda tamamen soyları tükenmişti. Tarihi Presa Köpeklerinin başına gelen onların da başına gelmekteydi. Bazı yaşlı adamlar dinlemeye hevesli herkese eski köpeklerinin cesaretini özlemle anlatıyorlardı. Kitabım: Presa Canario Köpeği: Gerçek kökeni'de bu önemli anlardan bahsedildiği gibi nam salmış Presa'ların isimleri de geçmektedir.

MODERN PRESA CANARIOLAR

1970'lerin sonrasında, Presa Canario köpeğine olan ilgi geri dönünce köpek dövüşleri tekrar başladı. Bazı eski dövüşçüler köpekleri ile bu aktivitelerde görünmeye başladılar ki açıkça yukarda da açıkladığım gibi bu köpekler gerçek tarihi Presalar değillerdi. Presa Köpeği elde etmek için meraklılar İngiliz Bulldog, Bull terrier, İngiliz Mastiff, Napolitan Mastiff, Staffordshire Bull Terrier, Amerikan Pit Bull Terrier, Doberman, Bullmastiff, Danua, Dogue de Bordeaux, Fila Brasileiro, İspanyol Mastifi, Amerikan Bulldog ve Rodesian Ridgeback'İ melezlemeyle devam ettiler. #

Tenerri'fte çok olmasada, Gran Canaria'da Perro de Ganado Majorero sıklıkla kullanıldı. Gran Canaria'da en sıklıkta kullanılan ırklar Napolitan Mastif, Danua, İngiliz Mastiff ve Perro de Ganado Majorero idi.

1980'lerde Amerikan Staffordshire Terrier ve Amerikan Pit Bull Terrier de kullanıldı. Tenerife'de en sık kullanılan köpekler Bulldog, Bullmastiff, Danua ve bazen Dogo de Burdeaux ve Staffordshire Bull Terrier'di. 1990'larda Amerikan Staffordshire Terrier aralıklarla kullanıldı. Rodesian Ridgebacks ve Fila Brasileiro fazla kullanılmadılar ve bildiğimiz kadarıyla sadece Gran Canaria'da kullanıldılar.

Bu melezlemelerin sonucunda ortaya modern Presa Canario'nun morfo-fenotik çeşitliliği ortaya çıktı. Bu nedenle standartta tanımlanan prototipe uygun bir seçim yapmak çok kolay değil. Hedef olarak koyduğumuz ortalama fenotipi elde etmek için (ideale değil, buna hiç bir ırkta ulaşmak mümkün değildir) üzerinde çalıştığımız var olan Presa popülasyonunun büyük bir çoğunluğunda genetik bir süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Bu da yukarda açıkladığım nedenlerden dolayı suan imkansız görünmektedir. Bu nedenle bir yarışmaya katılan kişi ne kadar tecrübesiz olursa olsun ırk tipindeki tutarsızlığı fark edecektir. Bu ciddi sorunun çözümü zamanla en güçlü, birbirine benzer, sağlıklı ve işlevsel vs köpekleri tutarlı şekilde kullanarak gerçekleşecektir. Karakterleri hatalı, fiziksel olarak dengesiz, zayıf yapılı, undershot ısırslı, on molarları eksik, dışplaştık ya da atipik köpeklerin üretimde kullanılması ki sıklıkla bunun bugün yapıldığına şahit oluyoruz büyük bir hatadır.

"Todo Perros" dergisinde yayınlanmıştır

Nº 40 ve 41 – Şubat & Mart, 1998. Manuel Curtó Gracia

<http://reygladiador.com/all-about-presa/history-of-presa-canario/history-by-manuel-curto-gracia/>